

REFERENCES

Ansoff, I. *Strategicheskiy menedzhment* [Strategic management]. St. Petersburg: Piter, 2011.

Dymchenko, O. V. *Zhytlovo-komunalne hospodarstvo v reformatsiinomu protsesi: analiz, proektuvannia, upravlinnia* [Housing and communal services in the reform process analysis, design, management]. Kharkiv: KhNAMH, 2009.

Leha, Yu. H., Kachala, T. M., and Chechetova, N. F. *Vdoskonalennia upravlinnia zhytlovo-komunalnym kompleksom Ukrainy v suchasnykh umovakh rozvytku natsionalnoi ekonomiky* [Improvement of housing and communal services of Ukraine in the current conditions of the national economy]. Cherkasy: ChDTU, 2003.

[Legal Act of Ukraine]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1869-15>

[Legal Act of Ukraine]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/697-12>

[Legal Act of Ukraine] (2002). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/723/2002>

[Legal Act of Ukraine] (2005). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1801/2005>

[Legal Act of Ukraine] (2011). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/633/2011>

[Legal Act of Ukraine] (1997). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1342/97>

[Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/311-91>

[Legal Act of Ukraine] (1991). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/209-91>

[Legal Act of Ukraine] (1992). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-92>

[Legal Act of Ukraine] (1976). http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP760367.html

[Legal Act of Ukraine] (1970). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/209-91-%D0%BF>

[Legal Act of Ukraine] (1980). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/285-80>

[Legal Act of Ukraine]. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=9407&skl=7

Stratehichni vyklyky XXI stolittia suspilstvu ta ekonomitsi Ukrainy [Strategic challenges of the XXI century society and economy in Ukraine]. Kyiv: Feniks, 2007.

УДК 658.1

ФУНКЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА КОРПОРАТИВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

© 2015 КІПЧАРСЬКА Я. М.

УДК 658.1

Кіпчарська Я. М. Функціональна структура корпоративної безпеки підприємства

Метою статті є визначення та обґрунтування суті функціональних складових корпоративної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності. У ході проведеного дослідження проаналізовано основні наукові підходи щодо визначення функціональних складових економічної безпеки на рівні підприємства, зокрема: ресурсний, системний та ресурсно-функціональний підходи, а також розглянуто переваги та недоліки кожного з них. У результаті досліджень, відштовхуючись від структуризації економічної безпеки представниками ресурсно-функціонального підходу та виходячи з позиції теорії систем, обґрунтовано доцільність виділення таких складових корпоративної безпеки підприємства: фінансово-економічну, організаційно-управлінську, техніко-технологічну, інтелектуально-кадрову, інформаційну та силову, які, у свою чергу, структуровано на підсистеми нижчих рівнів. Запропонована структуризація дає можливість комплексно підходити до вирішення проблеми забезпечення безпеки розвитку суб'єкта господарювання.

Ключові слова: корпоративна безпека підприємства, економічна безпека підприємства, підхід, складова, структура.

Рис.: 1. **Бібл.:** 12.

Кіпчарська Яна Миколаївна – аспірантка, Українська академія друкарства (вул. Підголосько, 19, Львів, 79020, Україна)

E-mail: yana_kipcharska@ukr.net

УДК 658.1

Кипчарская Я. Н. Функциональная структура корпоративной безопасности предприятия

Целью статьи является определение и обоснование сущности функциональных составляющих корпоративной безопасности субъектов предпринимательской деятельности. В ходе проведенного исследования проанализированы основные научные подходы к определению функциональных составляющих экономической безопасности на уровне предприятия, в частности: ресурсный, системный и ресурсно-функциональный подходы, а также рассмотрены преимущества и недостатки каждого из них. В результате исследований, отталкиваясь от структуризации экономической безопасности представителями ресурсно-функционального подхода и исходя из позиции теории систем, обоснована целесообразность выделения следующих составляющих корпоративной безопасности предприятия: финансово-экономическую, организационно-управленческую, технико-технологическую, интеллектуально-кадровую, информационную и силовую, которые, в свою очередь, структурированы на подсистемы низших уровней. Предложенная структуризация позволяет комплексно подходить к решению проблемы обеспечения безопасности развития предприятия.

Ключевые слова: корпоративная безопасность предприятия, экономическая безопасность предприятия, подход, составляющая, структура.

Рис.: 1. **Библ.:** 12.

Кипчарская Яна Николаевна – аспирантка, Украинская академия печати (ул. Подголосько, 19, Львов, 79020, Украина)

E-mail: yana_kipcharska@ukr.net

UDC 658.1

Kipcharska Ia. M. Functional Structure of the Enterprise's Corporate Security

The article is aimed at defining and substantiating the essence of the functional components of the corporate security of business entities. In the study, the main scientific approaches to the definition of functional components of economic security at the enterprise level have been analyzed, in particular: resource, system and resource-functional approaches; also the advantages and disadvantages of each have been discussed. As result of the carried out research, starting from structuring the economic security by representatives of the resource-functional approach and based on the position of systems theory, the relevance of allocating of the following components of the enterprise's corporate security has been substantiated: financial-economic, organizational-managerial, technical-technological, intellectual-human resourcing, informational and force component, which, in turn, are structured into the subsystems of the lower levels. The proposed structuring allows a comprehensive approach to address the concerns of securing the enterprise's development.

Key words: enterprise's corporate security, enterprise's economic security, approach, component, structure.

Pic.: 1. **Bibl.:** 12.

Kipcharska Iana M. – Postgraduate Student, Ukrainian Academy of Printing (vul. Pidgolosko, 19, Lviv, 79020, Ukraine)

E-mail: yana_kipcharska@ukr.net

Перехід України до ринкових відносин господарювання, що супроводжується швидким зростанням кількості підприємств, появою нових методів їх управління, посиленням конкуренції між ними, докорінно змінив умови діяльності підприємств. Зміна умов спричинила за собою появу в діяльності підприємств цілком нових проблем, що потребують теоретичного осмислення і розробки практичних рекомендацій по їхньому рішенню. До числа таких, насамперед, належить проблема гарантування безпеки підприємницької діяльності, незалежно від форми власності суб'єкта господарювання, яка виходить на перший план та є надзвичайно актуальною в ринкових умовах.

Дослідження теоретичних і практичних аспектів забезпечення безпеки розвитку суб'єктів підприємницької діяльності знайшли відображення у працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як: О. Ареф'єва, М. Єрмошенко, Д. Ковальов, Є. Олейніков, Н. Подлужна, Н. Реверчук, Т. Сухорукова, М. Фомина, В. Ярочкін та ін. Проте, незважаючи на значний науковий доробок зазначених учених, потрібно наголосити на необхідності подальшого розвитку теоретичної бази з даної тематики. Детального дослідження потребує питання визначення функціональних складових безпеки суб'єктів підприємництва, зокрема для підприємств корпоративного сектора економіки, які залишилися поза увагою.

Поняття «корпоративна безпека» є складним і багаторівневим, взаємопов'язаним і взаємоузгодженим процесом і невід'ємною властивістю будь-якого суб'єкта господарювання. Враховуючи той факт, що корпорація – це об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів саме декількох підприємств, для неї першочерговим завданням є забезпечення законних прав та інтересів акціонерів, гарантування рівноваги впливу між учасниками корпоративних відносин. Саме тому вважаємо за необхідне виокремити на рівні підприємства два поняття корпоративної безпеки [5, с. 158]:

- ✦ корпоративна безпека, об'єктом якої є об'єднання підприємств;
- ✦ корпоративна безпека, об'єктом якої є кожне підприємство окремо.

Корпоративна безпека, об'єктом якої є об'єднання підприємств, повинна передбачати гарантування законних прав та інтересів акціонерів, забезпечення рівноваги впливу між учасниками корпоративних відносин, можливість своєчасного запобігання конфліктів із співвласниками, менеджмент і наявність механізмів захисту у випадку порушень прав власника бізнесу іншими особами.

Корпоративна безпека, об'єктом якої є кожне підприємство окремо, повинна поєднувати в собі й ефективний процес виробництва та реалізації продукції, і забезпеченість фінансовими ресурсами, і наявність висококваліфікованого персоналу, і режим захисту комерційної таємниці та внутрішньої роботи зі співробітниками з метою запобігання негативних явищ, і ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності та, нарешті, технічний і фізичний захист підприємства.

Відтак, вважаємо, що для забезпечення корпоративної безпеки підприємства, доцільно застосовувати системний підхід, який дозволить комплексно охопити всю множину виділених об'єктів безпеки, що потребують захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз. У свою чергу, застосування системного підходу об'єктивує потребу в структуризації складових корпоративної безпеки підприємства.

На сьогоднішній день у науковій літературі питання переліку складових корпоративної безпеки підприємства є малодослідженим, проте існує значна кількість наукових праць, які присвячені визначенню складових економічної безпеки на рівні підприємства. Оскільки корпоративна безпека тісно пов'язана з економічною безпекою підприємства, передусім варто ознайомитися з науковими підходами до визначення складових останньої.

Аналіз наукових праць, присвячених питанням економічної безпеки підприємства, дозволив виділити три підходи до визначення її функціональних складових:

- ✦ системний;
- ✦ ресурсний;
- ✦ ресурсно-функціональний.

Прихильниками *системного підходу* є науковці, сферою наукових інтересів яких є насамперед економіка підприємства, зокрема: М. Єрмошенко та К. Горячева [4], Д. Ковальов та Т. Сухорукова [6], Н. Фокина [11] та ін. Ці дослідники зазвичай виділяють такі складові економічної безпеки підприємства:

- ✦ *технологічна складова* – стосується всіх аспектів, що безпосередньо впливають на технічний бік процесу виробництва, насамперед на основні виробничі засоби, їх науково-технологічний рівень та розвиток;
- ✦ *ресурсна складова* – включає всі чинники, що характеризують матеріальне забезпечення виробництва основними видами ресурсів, їх якість, можливість оновлення та при необхідності заміни;
- ✦ *фінансова складова* – характеризує всі фінансові аспекти діяльності підприємства, тобто гарантування його автономності та незалежності, ліквідності та платоспроможності, ділової активності та фінансової стійкості;
- ✦ *соціальна складова* – стосується всіх аспектів діяльності підприємства, що пов'язані з персоналом та його матеріальною забезпеченістю, чисельністю, віковою та освітньою структурами.

Перевагою системного підходу з точки зору розуміння підприємства як системи взаємопов'язаних елементів є те, що всі вищевказані складові будуть існувати на підприємстві будь-якого сектора економіки, оскільки на кожному підприємстві, незалежно від галузі діяльності, існують матеріальні, виробничі, трудові ресурси, а ефективність його діяльності характеризує саме стан фінансів. Однак прихильники системного підходу в даній класифікації складових безпеки спираються лише на внутрішньовиробничі складові, що, у свою чергу, усклад-

нює визначення реального рівня економічної безпеки на підприємстві.

Прихильники *ресурсного підходу*, до яких належать С. Васильчак [2], А. Гончаренко та Є. Куценко [3], визначають перелік складових економічної безпеки, відштовхуючись від того, що підприємство в результаті діяльності використовує певну сукупність корпоративних ресурсів, відповідно, і економічну безпеку потрібно формувати шляхом виокремлення загроз по кожному з видів корпоративних ресурсів. Відповідно до даного підходу дослідники виокремлюють такі складові економічної безпеки підприємства:

- ✦ *безпека капіталу* – включає всі чинники, що стосуються акціонерного капіталу разом із залученими фінансовими ресурсами;
- ✦ *безпека персоналу* – визначає всі чинники, що стосуються апарату управління, виробничих робітників і службовців підприємства з їх знаннями, досвідом і навичками роботи;
- ✦ *безпека інформації та технології* – включає всі чинники, що стосуються інформаційного забезпечення діяльності підприємства та процесу прийняття рішення, а також чинники, що формують спроможність підприємства виробляти сучасний інноваційний продукт;
- ✦ *безпека техніки і обладнання* – визначає всі чинники, що стосуються основних виробничих фондів підприємства та їх відповідність наявним фінансовим, інформаційно-технологічним та кадровим ресурсам;
- ✦ *безпека права* – включає всі чинники, що стосуються наявності та використання підприємством прав на використання певних обмежених ресурсів [10, с. 33].

Класифікація складових економічної безпеки згідно з ресурсним підходом є більш розвинутою та досконалою, ніж за системним підходом, проте вона містить в собі елементи, наявність та важливість яких є не однаковою для підприємств різних галузей економіки.

Ресурсно-функціональний підхід до визначення складових економічної безпеки підприємства, який ґрунтується на декомпозиції процесу її забезпечення на основі двох критеріїв — ресурсів, що потребують захисту, і функцій (напрямів) діяльності, які потрібно здійснювати, є найбільш досконалим і поширеним серед науковців. Зокрема, його прихильниками є: О. Арєф'єва та Т. Куценко [1], М. Фомина [12] та ін. Відповідно до даного підходу більшість науковців виокремлюють такі функціональні складові економічної безпеки підприємства: фінансова, інтелектуально-кадрова, техніко-технологічна, політико-права, інформаційна, екологічна, силова складові. Як зазначено Т. Рудою [10, с. 33]:

- ✦ *фінансова складова* – визначається дослідниками як найбільш показова щодо стану економічної безпеки підприємства, що обумовлюється самою сутністю підприємства та його спрямованістю на отримання максимального прибутку. Дану складову розглядають як сукупність фінансових результатів діяльності підприєм-

ства, що відображають його спроможність пристосуватися до мінливих умов та факторів зовнішнього і внутрішнього середовища;

- ✦ *інтелектуально-кадрова складова* – містить у собі два тісно пов'язані між собою напрямки забезпечення ефективної діяльності підприємства. Кадрова складова включає всі аспекти, що стосуються роботи з персоналом, підвищення ефективної, стійкої роботи, планування й управління персоналом. Інтелектуальна ж стосується всіх аспектів, що визначають якість персоналу підприємства в сучасних умовах різкого зростання значущості саме творчих та інноваційних якостей працівника;
- ✦ *техніко-технологічна складова* – стосується всіх аспектах, які визначають, наскільки рівень технологій підприємства відповідає стандартам, а також те, чи є в підприємства потенціал для подальшого розвитку;
- ✦ *політико-правова складова* – враховує всі аспекти, що формують правове забезпечення діяльності підприємства, а також можливості адаптації підприємства до змін у законодавстві, державному управлінні, тощо;
- ✦ *інформаційна складова* – стосується всіх аспектів, що формують інформаційне забезпечення процесу прийняття рішення на підприємстві, якості та кількості наявної інформації про умови його господарської діяльності;
- ✦ *екологічна складова* – передбачає врахування всіх аспектів діяльності підприємства і, особливо, виробничого процесу, які спричиняють негативний вплив на навколишнє середовище та екологію регіону і держави, ступеню забезпечення екологічного контролю та ефективності витрат підприємства на природоохоронні заходи;
- ✦ *силова складова* – враховує всі аспекти діяльності підприємства, що визначають фізичну безпеку його працівників, ступінь збереження майна від негативних впливів та захищеність інформаційних ресурсів підприємства.

Розглядаючи структуру економічної безпеки за ресурсно-функціональним підходом, крім вищезгаданих складових, у науковій літературі можна знайти як розширення їх кількості, так і звуження. Зокрема, Н. Реверчук [9] і Р. Папехін [8] вищезазначений перелік доповнюють ринковою складовою; І. Нагорна [7] пропонує доповнити перелік інноваційною та ретроспективною складовими; група авторів виділяє внутрішньовиробничі (фінансову, кадрову, технологічну, правову, інформаційну, екологічну та силову безпеку) та позавиробничі складові (ринкова та інтерфейсна безпеки). Як бачимо, ресурсно-функціональний підхід для визначення складових економічної безпеки підприємства є найбільш універсальним і всебічним. Проте, звичайно, важливість кожної зі складових економічної безпеки є різною для підприємств різних галузей економіки. Тому під час формування переліку складових економічної безпеки конкретного підприємства необхідно приді-

ляти увагу саме тим складовим, що є для підприємства пріоритетними.

Провівши аналіз наукових підходів до визначення функціональних складових економічної безпеки підприємства, вважаємо за доцільне в основу структуризації корпоративної безпеки покласти ресурсно-функціональний, критично переосмисливши його, певною мірою доповнивши та вилучивши зайві складові, зокрема:

1. Виходячи з розуміння корпоративної безпеки як системи безпечного функціонування бізнесу, яка включає в себе певний комплекс системотворчих елементів, що пов'язані між собою та постійно чинять вплив один на одного, доцільно розглядати структуру корпоративної безпеки підприємства з позиції теорії систем, тобто з'ясувати, які підсистеми нижчих рівнів є її складовими.

2. Враховуючи специфіку діяльності корпорації, а саме, що це об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів саме декількох підприємств, першочерговим завданням для неї є забезпечення законних прав та інтересів акціонерів, гарантування рівноваги впливу між учасниками корпоративних відносин. Отже, пропонуємо перелік функціональних складових корпоративної безпеки підприємства доповнити новим елементом – організаційно-управлінська безпека.

3. Відштовхуючись від того, що рівень негативно впливу на довкілля визначається насамперед прогресивністю техніки, обладнання, устаткування та технологічних процесів, що використовуються на підприємстві, екологічну безпеку підприємства доцільно включити до підсистеми нижчих рівнів, зокрема до техніко-технологічної безпеки.

4. Виходячи з того, що в діяльності будь-якого підприємства України є постійно присутня невизначеність, пов'язана з нестабільністю політичної ситуації в державі, і реальних інструментів впливу на це у підприємства немає, доцільно політику-правову складову сформувати як правову безпеку підприємства та включити її до підсистеми нижчих рівнів, а саме – до організаційно-управлінської безпеки.

Отже, відштовхуючись від структуризації економічної безпеки представниками ресурсно-функціонального підходу та виходячи з позиції теорії систем, можна запропонувати виділити шість складових корпоративної безпеки підприємства: фінансово-економічну, організаційно-управлінську, техніко-технологічну, інтелектуально-кадрову, інформаційну та силову безпеки, які, у свою чергу, структуровано на підсистеми нижчих рівнів (рис. 1).

Фінансово-економічна складова корпоративної безпеки характеризується станом найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, забезпечення фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості діяльності, а також досягнення максимальних обсягів збуту продукції підприємства внаслідок ефективного просування, стимулювання продажу та врахування потреб споживачі.

Організаційно-управлінська складова корпоративної безпеки підприємства передбачає гарантування

законних прав та інтересів акціонерів, забезпечення рівноваги впливу між учасниками корпоративних відносин, підвищення прозорості корпоративного управління та запровадження і дотримання правил раціонального менеджменту та належного контролю.

Інтелектуально-кадрова складова корпоративної безпеки спрямована на досягнення високого кваліфікаційного рівня персоналу, забезпечення сприятливого морально-психологічного клімату в колективі, розвиток креативного мислення та творчого підходу працівників.

Техніко-технологічна складова корпоративної безпеки полягає в забезпеченні відповідності застосовуваних на підприємстві техніки та технологій сучасним світовим аналогам і дотриманні чинних екологічних норм.

Інформаційна складова корпоративної безпеки спрямована на ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємства, представлення підприємства у середовищі партнерів та конкурентів, захист інформаційних ресурсів.

Силова складова корпоративної безпеки полягає в забезпеченні фізичної та моральної безпеки співробітників, гарантуванні безпеки майнових та фінансових ресурсів.

Запропонована структуризація функціональних складових корпоративної безпеки підприємства, побудована виходячи з ресурсно-функціонального підходу та теорії систем, дала змогу комплексно підійти до вирішення проблеми забезпечення безпеки розвитку суб'єкта господарювання.

ВИСНОВКИ

Результати даного дослідження дають змогу більш повно сформувати функціональну структуру корпоративної безпеки підприємства та виділити її структурні елементи. Параметри кожної зі складових корпоративної безпеки підприємства повинні забезпечити її збалансованість, а їх рівень має бути достатнім для забезпечення належної стійкості системи до дії внутрішніх та зовнішніх загроз у поточному та довгостроковому періодах.

Перспективи подальших досліджень полягають у побудові механізму управління корпоративною безпекою підприємства та розгляді методів оцінювання рівня корпоративної безпеки підприємства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Ареф'єва О. В.** Планування економічної безпеки підприємств / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Куценко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. – 170 с.
2. **Васильчак С. В.** Економічна безпека підприємства та її складова в сучасних умовах / С. В. Васильчак // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.15. – С. 98 – 105.
3. **Гончаренко Л. П.** Управление безопасностью / Л. П. Гончаренко, Е. С. Куценко – М. : КНОРУС, 2005. – 272 с.
4. **Єрмошенко М. М.** Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : монографія / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева. – К. : НАУ, 2010. – 232 с.
5. **Кіпчарська Я. М.** Теоретичні засади гарантування корпоративної безпеки підприємства / Я. М. Кіпчарська // Сучасна економіка: актуальні проблеми та перспективи розвитку : монографія / За ред. В. В. Прохорової. – Харків : НТМТ, 2014. – С. 155 – 162.

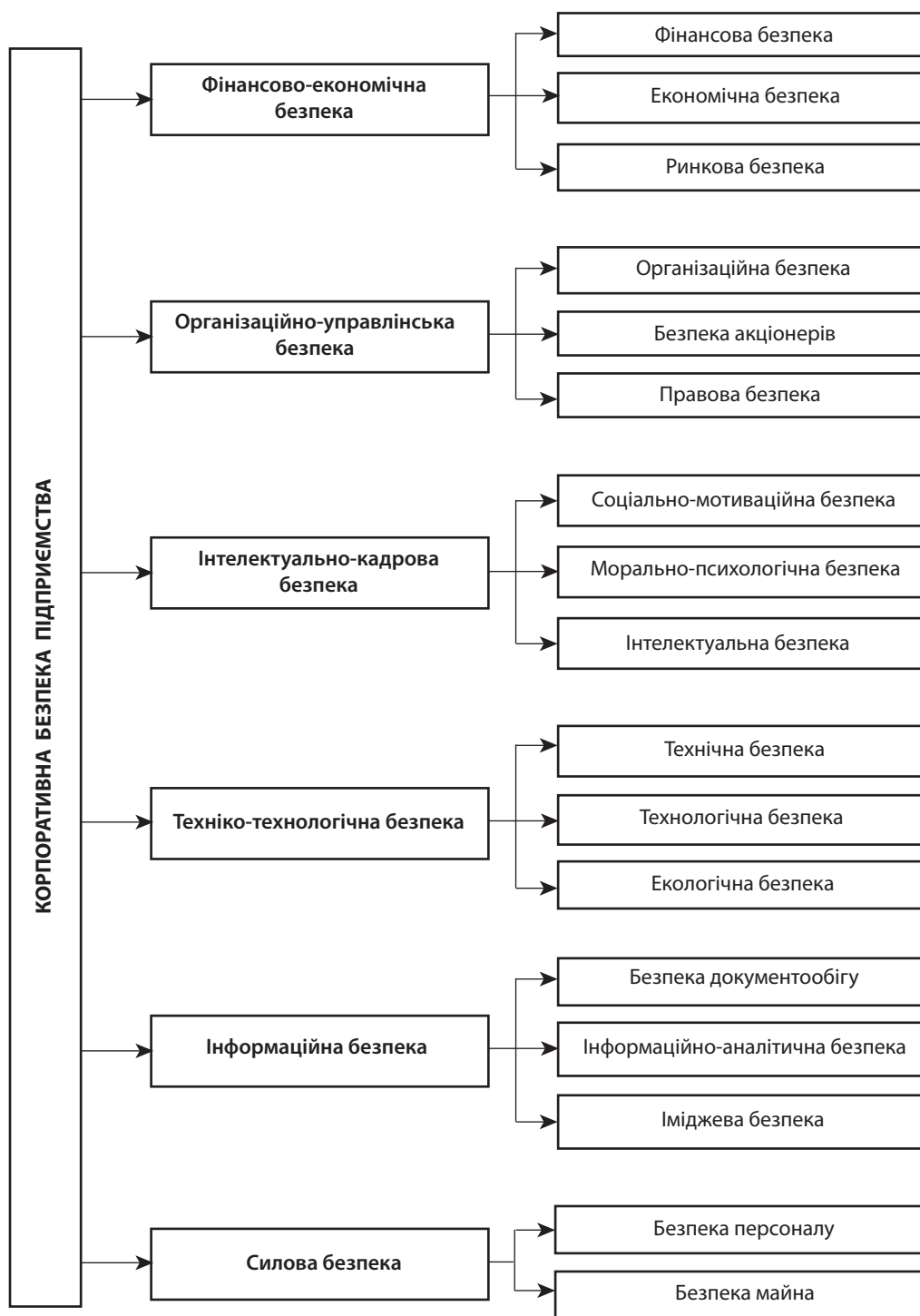

Рис. 1. Структура корпоративної безпеки підприємства

6. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. – 1998. – № 10. – С. 48 – 52.

7. Нагорна І. І. Організаційно-економічний механізм у забезпеченні стійкої економічної безпеки промислових підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. І. Нагорна. – Одеса, 2008. – 20 с.

8. Папехин Р. С. Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятия : автореф. дисс. ... канд. экон. наук: 08.00.10 / Р. С. Папехин. – Волгоград, 2007. – 21 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://economy-lib.com/factory-finansovoy-ustoychivosti-i-bezopasnosti-predpriyatiya>

9. Реверчук Н. Й. Управління економічною безпекою підприємництва в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.02.03 / Н. Й. Реверчук. – Львів, 2004. – 22 с.

10. Руда Т. В. Сутність та структуризація економічної безпеки / Т. В. Руда // Митна безпека. – 2012. – № 1-2. – С. 30 – 38.

11. Фокіна Н. П. Економічна безпека підприємства – найважливіша складова фінансової стійкості / Н. П. Фокіна, В. І. Бокій // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 8 (26). – С. 111 – 114.

12. Фоміна М. В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика : монографія / М. В. Фоміна. – Донецьк : Дон-ДУЕТ, 2005. – 140 с.

Науковий керівник – Штангрет А. М., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Української академії друкарства (Львів)

REFERENCES

Aref'ieva, O. V., and Kuzenko, T. B. *Planuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv* [Planning of economic security]. Kyiv: Vyd-vo Yevropeiskoho un-tu, 2004.

Fokina, N. P., and Bokii, V. I. "Ekonomichna bezpeka pidpriemstva – naivazhlyvisha skladova finansovoi stiiikosti" [The economic security of the enterprise – an essential component of financial stability]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8 (26) (2003): 111-114.

Fomina, M. V. *Problemy ekonomichno bezpechnoho rozvytku pidpriemstv: teoriia i praktyka* [Problems economically sound development companies: Theory and Practice]. Donetsk: DonDUET, 2005.

Goncharenko, L. P., and Kutsenko, E. S. *Upravlenie bezopasnostiu* [Security management]. Moscow: KNORUS, 2005.

Kipcharska, Ya. M. "Teoretychni zasady harantuvannia korporativnoi bezpeky pidpriemstva" [Theoretical principles guaranteeing corporate security]. In *Suchasna ekonomika: aktualni problemy ta perspektyvy rozvytku*, 155-162. Kharkiv: NTMT, 2014.

Kovalev, D., and Sukhorukova, T. "Ekonomicheskaia bezopasnost predpriatiia" [The economic security of the enterprise]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 10 (1998): 48-52.

Nahorna, I. I. "Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizmy zabezpechenni stiiiko ekonomichnoi bezpeky promyslovyykh pidpriemstv" [Organizational-economic mechanism in ensuring sustainable economic security industry]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2008.

Papekhin, R. S. "Faktory finansovoy ustoychivosti i bezopasnosti predpriatiia" [Factors of financial stability and security of the enterprise]. <http://economy-lib.com/factory-finansovoy-ustoychivosti-i-bezopasnosti-predpriatiya>

Reverchuk, N. I. "Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemnytstva v Ukraini" [Managing the economic security business in Ukraine]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.02.03*, 2004.

Ruda, T. V. "Sutnist ta strukturyzatsiia ekonomichnoi bezpeky" [Description and structuring economic security]. *Mytna bezpeka*, no. 1-2 (2012): 30-3.

Vasylichak, S. V. "Ekonomichna bezpeka pidpriemstva ta ii skladova v suchasnykh umovakh" [The economic security of the enterprise and its part in the modern world]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 20.15 (2010): 98-105.

Yermoshenko, M. M., and Horiacheva, K. S. *Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpriemstvo* [The financial component of economic security, and state]. Kyiv: NAU, 2010.

УДК 334.722.8

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИК ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

© 2015 ФІЛИПОВА С. В., СУХОТЕРІНА М. І.

УДК 334.722.8

Філіппова С. В., Сухотеріна М. І. Порівняльна характеристика методик оцінки ефективності системи корпоративної соціальної відповідальності машинобудівного підприємства

У статті досліджено теоретичні підходи до оцінки ефективності корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) машинобудівного підприємства. Запропоновано показники, які необхідно враховувати при визначенні ефективності соціальної відповідальності машинобудівного підприємства. Показано, що показники, що впливають на ефективність функціонування системи КСВ машинобудівного підприємства, можна поділити на два види: якісні – оцінюються тільки за наявністю або відсутністю, кількісні – відповідно мають кількісний вимір. Запропоновано індикатори оцінки внутрішньої соціальної відповідальності машинобудівного підприємства, на основі яких можна обчислювати ефективність внутрішньої КСВ машинобудівного підприємства, і розроблено методику, яка базується на визначенні інтегрального показника, що включає як кількісні, так і якісні оцінки.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, показники ефективності, методика оцінки.

Табл.: 1. Формул.: 1. Бібл.: 12.

Філіппова Світлана Валеріївна – доктор економічних наук, професор, Одеський національний політехнічний університет (пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

Сухотеріна Марія Ігорівна – старший викладач, Одеський національний політехнічний університет (пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

УДК 334.722.8

Филиппова С. В., Сухотерина М. И. Сравнительная характеристика методик оценки эффективности системы корпоративной социальной ответственности машиностроительного предприятия

В статье исследованы теоретические подходы к оценке эффективности корпоративной социальной ответственности (КСО) машиностроительного предприятия. Предложены показатели, которые необходимо учитывать при определении эффективности социальной ответственности машиностроительного предприятия. Показано, что показатели, влияющие на эффективность функционирования системы КСО машиностроительного предприятия, можно разделить на два типа: качественные – оцениваются только при наличии или отсутствии, количественные – соответственно имеют количественное измерение. Предложены индикаторы оценки внутренней социальной ответственности машиностроительного предприятия, на основе которых можно вычислять эффективность внутренней КСВ машиностроительного предприятия, и разработана методика, базирующаяся на определении интегрального показателя, включающего как количественные, так и качественные оценки.

Ключевые слова: корпоративная социальная ответственность, показатели эффективности, методика оценки.

Табл.: 1. Формул.: 1. Библ.: 12.

Филиппова Светлана Валерьевна – доктор экономических наук, профессор, Одесский национальный политехнический университет (пр. Шевченко, 1, Одесса, 65044, Украина)

Сухотерина Мария Игоревна – старший преподаватель, Одесский национальный политехнический университет (пр. Шевченко, 1, Одесса, 65044, Украина)

UDC 334.722.8

Filyppova S. V., Sukhoterina M. I. Comparison of Methodologies for Evaluating the Effectiveness of the System of Corporate Social Responsibility of Machine-Building Enterprise

The article examines theoretical approaches to the evaluation of effectiveness of corporate social responsibility (CSR) of machine-building enterprise. The indicators to be taken into account while determining the effectiveness social responsibility of machine-building enterprise have been proposed. It has been displayed that the indicators, which influence the functioning of the CSR system of machine-building enterprise, can be divided into two types: qualitative – evaluated only when present or absent, quantitative – respectively those, which allow a quantitative measurement. Indicators for evaluating the internal social responsibility of machine-building enterprise have been proposed, on the basis of which can be evaluated the effectiveness of the internal CSR of machine-building enterprise; a methodology, based on the definition of the integral indicator, which includes both quantitative and qualitative estimates, has been developed.

Keywords: corporate social responsibility, indicators of effectiveness, evaluation methodology.

Tabl.: 1. Formulae: 1. Bibl.: 12.

Filyppova Svitlana V. – Doctor of Science (Economics), Professor, Odessa National Polytechnic University (pr. Shevchenko, 1, Odessa, 65044, Ukraine)

Sukhoterina Mariia I. – Senior Lecturer, Odessa National Polytechnic University (pr. Shevchenko, 1, Odessa, 65044, Ukraine)